Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА
(първи състав)

3 октомври 2013 година*

„Директива 1999/44/ЕО — Права на потребителя при несъответствие на стоката с договора — Незначително несъответствие — Невъзможност за разваляне на договора — Правомощия на националния съд“

По дело C-32/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz (Испания) с акт от 13 януари 2012 г., постъпил в Съда на 23 януари 2012 г., в рамките на производство по дело

Soledad Duarte Hueros

срещу

Autociba SA и Automóviles Citroën España SA,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н A. Tizzano (докладчик), председател на състав, г-жа M. Berger, г-н A. Borg Barthet, г-н E. Levits и г-н J.-J. Kasel, съдии,

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,

секретар: г-жа M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 24 януари 2013 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-жа Duarte Hueros, от J. Menaya Nieto-Aliseda, abogado,

— за Autociba SA, от M. Ramiro Gutiérrez и L. T. Corchero Romero, abogados,

— за испанското правителство, от г-жа S. Centeno Huerta, в качеството на представител,

— за германското правителство, от г-жа F. Wannek, в качеството на представител,

— за френското правителство, от г-н G. de Bergues и г-н S. Menez, в качеството на представители,

* Език на производството: испански.

— за унгарското правителство, от г-н Z. Fehér, както и от г-жа K. Szíjjártó и г-жа Z. Biró-Tóth, в качеството на представители,

— за полското правителство, от г-н M. Szpunar и г-н B. Majczyna, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от г-н J. Baquero Cruz и г-н M. van Beek, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 28 февруари 2013 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 5, стр. 89).

2 Запитването е отправено във връзка със спор между г-жа Duarte Hueros, от една страна, и Autociba SA (наричано по-нататък „Autociba“) и Automóviles Citroën España SA, от друга, по повод предявения от г-жа Hueros иск за разваляне на договор за покупко-продажба на превозно средство поради несъответствие на същото с този договор.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображение 1 от Директива 1999/44 гласи:

„като имат предвид, че [член 153, параграфи 1 и 3 ЕО] предвиждат, че Общността следва да допринася за постигане високо ниво на защита на потребителите чрез мерките, които приема съгласно [член 95 ЕО]“.

4 Член 1, параграф 1 от същата директива гласи:

„Целта на настоящата директива е сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции с цел да се осигури еднакво минимално ниво на защита на потребителите в контекста на вътрешния пазар“.

5 Член 2, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„Продавачът е длъжен да достави на потребителя стока, която съответства на договора за продажба.“

6 Член 3 от Директива 1999/44, озаглавен „Права на потребителя“, гласи:

„1. Продавачът отговаря пред потребителя за всяка липса на съответствие, която съществува в момента на доставка на стоките.

2. В случай на липса на съответствие потребителят има право стоките да бъдат приведени в съответствие безплатно чрез ремонт или замяна, съгласно параграф 3, или да получи подходящо намаление на цената или договорът да бъде [развален] по отношение на тези стоки, в съответствие с параграфи 5 и 6.

3. На първо място потребителят може да поиска от продавача да ремонтира стоките или той може да поиска продавачът да ги замени, и в двата случая безплатно, освен ако това е невъзможно или непропорционално.

[…]

5. Потребителят може да поиска подходящо намаление на цената или да [развали] договора:

— ако потребителят няма право на ремонт и замяна, или

— ако продавачът не е предоставил компенсацията в разумен срок, или

— ако продавачът не е предоставил компенсацията без значително неудобство за потребителя.

6. Потребителят няма право да [развали] договора, ако липсата на съответствие е незначителна“.

7 Член 8, параграф 2 от посочената директива гласи:

„Държавите членки могат да приемат или запазят в сила по-строги разпоредби в съответствие с Договора [за ЕО], в областта, уредена от настоящата директива, за да гарантират още по-високо ниво на защита на потребителите“.

8 Съгласно член 11, параграф 1, първа алинея от същата директива:

„Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива […]“.

Испанското право

9 Директива 1999/44 е въведена в испанското право с действащия към момента на настъпването на фактите в главното производство Закон 23/2003 от 10 юли 2003 г. за гаранциите при продажба на потребителски стоки (Ley 23/2003 de Garantías en la Venta de Bienes de Consumo) (BOE № 165 от 11 юли 2003 г., стр. 27160, наричан по-нататък „Закон 23/2003“).

10 Съгласно член 4, първа алинея от Закон 23/2003:

„Продавачът отговаря пред потребителя за всяко несъответствие, което съществува в момента на доставка на стоката. При определените в този закон условия потребителят има право на поправка или ремонт на стоката, на нейната замяна, на намаляване на цената и на разваляне на договора“.

11 Член 5, параграф 1 от посочения закон предвижда:

„Ако стоката не е в съответствие с договора, потребителят може да избира между извършване на поправка или ремонт на стоката или нейната замяна, освен ако избраното се окаже невъзможно или непропорционално. От момента, в който потребителят уведоми продавача за избраната възможност, двете страни трябва да се придържат към нея. Това решение на

потребителя не изключва прилагането на предвиденото в следващия член за случаите, в които поправката или ремонтът на стоката или пък нейната замяна не може да я приведе в съответствие с договора“.

12 Член 7 от същия закон гласи следното:

„Цената се намалява или договорът се разваля, по избор на потребителя, когато същият не може да изисква поправка или ремонт на стоката, съответно нейната замяна, и когато те не са извършени в разумен срок и без значителни неудобства за него. Разваляне на договора не може да се иска, когато несъответствието е незначително“.

13 Член 216 от Гражданския процесуален закон (Ley de Enjuiciamiento Civil) гласи:

„Гражданските съдилища решават делата въз основа на посочените факти, представените доказателства и направените от страните искания, освен когато в особени случаи законът предвижда друго“.

14 Член 218, параграф 1 от Гражданския процесуален закон гласи:

„Съдебните решения трябва да са ясни и точни и да съответстват на исканията и останалите претенции, надлежно предявени от страните в процеса. С тях съдът се произнася по всички установителни и осъдителни искания на страните и разрешава всички спорни по делото въпроси.

Съдът не може да се отклонява от предмета на делото и да приема фактически или правни основания, различни от посочените от страните, и се произнася в съответствие с приложимите по делото разпоредби, дори същите да не са били правилно цитирани или изтъкнати от страните по спора“.

15 В член 400 от Гражданския процесуален закон се уточнява следното:

„1. Когато предявеното с исковата молба право се основава на различни фактически или правни основания, тези от тях, които са известни или могат да бъдат посочени към момента на предявяването на иска, се посочват в исковата молба, като в противен случай не могат да бъдат изтъквани в последващ процес.

[…]

2. Съгласно разпоредбите на предходния параграф, когато се преценява дали е налице друг висящ процес или сила на пресъдено нещо, фактическите и правните основания на иска ще се считат за същите като изтъкнатите в предходно производство, ако са могли да бъдат посочени в него“.

16 Член 412, параграф 1 от Гражданския процесуален закон предвижда:

„Страните не могат да изменят предмета на делото, очертан с исковата молба, становището по нея и евентуално насрещната искова молба“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

17 През юли 2004 г. г-жа Duarte Hueros купува от Autociba кола с подвижен покрив. След като купувачката заплаща продажната цена от 14 320 EUR, през август същата година въпросното превозно средство ѝ е доставено от Autociba.

18 Тъй като при дъжд в превозното средство прониквала вода през покрива му, г-жа Duarte Hueros го връща на Autociba. След като многократните ремонти не дават резултат, г-жа Duarte Hueros иска замяна на това превозно средство.

19 След отказа на Autociba да извърши замяна, г-жа Duarte Hueros сезира Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz, като иска договорът за покупко-продажба да бъде развален и Autociba и Citroën España SA (като производител на превозното средство) да бъдат осъдени при условията на солидарност да върнат заплатената за превозното средство цена.

20 Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz обаче отбелязва, че доколкото несъответствието с договора за покупко-продажба, което е в основата на висящия пред него спор, е незначително, разваляне на този договор е недопустимо предвид нормата на член 3, параграф 6 от Директива 1999/44.

21 При това положение, макар г-жа Duarte Hueros да е имала право да иска намаляване на продажната цена по силата на член 3, параграф 5 от посочената директива, запитващата юрисдикция все пак констатира, че предвид вътрешните процесуални правила, и по-специално член 218, параграф 1 от Гражданския процесуален закон — разпоредба, която закрепва принципа на съответствие между исканията на страните и съдебните решения, подобно разрешение не е възможно, тъй като потребителят не е формулирал искане в този смисъл дори при условията на евентуалност.

22 Освен това, доколкото в главното производство г-жа Duarte Hueros е имала възможност да иска намаляване на продажната цена, макар и при условията на евентуалност, подобна евентуална претенция не би била допустима в последващо съдебно производство, поради това че съгласно испанското право силата на пресъдено нещо се разпростира върху всички искания, които са могли да бъдат направени в предходно производство.

23 При тези обстоятелства поради съмненията си в съвместимостта на испанското законодателство с произтичащите от Директива 1999/44 принципи Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Ако потребител, чиято стока не е приведена в съответствие — защото въпреки многократни искания ремонтът не е извършен успешно, — поиска по съдебен ред единствено разваляне на договора и такова разваляне не е възможно, поради това че несъответствието е незначително, може ли съдът служебно да постанови в полза на потребителя подходящо намаление на цената?“.

По преюдициалния въпрос

24 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали Директива 1999/44 допуска правна уредба на държава членка като разглежданата в главното производство, съгласно която, когато потребителят, имащ право на подходящо намаление на определената с договора за покупко-продажба цена на стока, поиска по съдебен ред само разваляне на този договор, а разваляне не е възможно поради незначителността на несъответствието на тази стока с договора, на сезирания национален съд не е разрешено служебно да намали цената, и то въпреки че въпросният потребител няма право нито да уточни първоначалната си претенция, нито да предяви за тази цел нов иск.

25 В това отношение следва да се напомни, че целта на Директива 1999/44, видно от съображение 1 от нея, е да гарантира високо равнище на защита на потребителите (Решение от 17 април 2008 г. по дело Quelle, C-404/06, Сборник, стр. I-2685, точка 36).

26 Член 2, параграф 1 от Директива 1999/44 в частност задължава продавача да достави на потребителя стока, която съответства на договора за продажба.

27 В този смисъл съгласно член 3, параграф 1 от посочената директива продавачът отговаря пред потребителя за всяко несъответствие, което съществува в момента на доставката на стоката (вж. Решение по дело Quelle, посочено по-горе, точка 26 и Решение от 16 юни 2011 г. по дело Gebr. Weber и Putz, C-65/09 и C-87/09, Сборник, стр. I-5257, точка 43).

28 В параграф 2 на посоченият член 3 са изброени правата, които потребителят може да предяви спрямо продавача при несъответствие на доставената стока. На първо място, потребителят може съгласно параграф 3 на този член да поиска привеждането на стоката в съответствие. Ако това е невъзможно, на второ място, той има право съгласно параграф 5 на същия член да поиска намаление на цената или разваляне на договора (вж. Решение по дело Quelle, посочено по-горе, точка 27 и Решение по дело Gebr. Weber и Putz, посочено по-горе, точка 44). Все пак, видно от параграф 6 на същия член 3, ако несъответствието на доставената стока е незначително, потребителят няма право да иска разваляне на договора и в този случай може да получи само подходящо намаление на продажната цена.

29 При това положение, както отбелязва по същество генералният адвокат в точка 41 от заключението си, е важно да се уточни, че въпросният член 3 не съдържа разпоредби, които при обстоятелства като тези по главното производство да задължават националния съд служебно да постанови в полза на потребителя подходящо намаление на продажната цена на съответната стока.

30 Всъщност член 3 от Директива 1999/44, тълкуван във връзка с член 11, параграф 1 от нея, изисква от държавите членки само да приемат необходимите мерки, за да може потребителят действително да упражни правата си, като използва различните средства за правна защита, предвидени за случаите на несъответствие на стоката с договора. Както отбелязва и генералният адвокат в точка 25 от заключението си, тази директива не съдържа указания, що се отнася до механизмите за предявяване на тези права по съдебен ред.

31 При липсата на правна уредба на Съюза в тази област процесуалните правила, предназначени да гарантират защитата на правата, които потребителите черпят от Директива 1999/44, се определят във вътрешния правен ред на държавите членки по силата на принципа за процесуалната автономия на последните. Тези правила обаче не трябва да са по-неблагоприятни от прилаганите към подобни вътрешни положения (принцип на равностойност), нито да са определени така, че да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) (вж. в този смисъл Решение от 21 февруари 2013 г. по дело Banif Plus Bank, C-472/11, точка 26 и цитираната съдебна практика).

32 Що се отнася до принципа на равностойност, следва да се отбележи, че материалите по делото, с които разполага Съдът, не съдържат данни, пораждащи съмнения в съответствието на испанската процесуална уредба с този принцип.

33 Всъщност от материалите по делото е видно, че тази уредба се прилага без значение дали правото, предявеното от потребителя с иска, произтича от правото на Съюза, или от националното право.

34 Що се отнася до принципа на ефективност, следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда всеки случай, в който се поставя въпросът дали национална процесуална разпоредба прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на правото на Съюза, трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото на тази разпоредба в цялото

производство и за неговото развитие и особености пред различните национални инстанции (Решение от 14 юни 2012 г. по дело Banco Español de Crédito, C-618/10, точка 49 и Решение от 14 март 2013 г. по дело Aziz, C-415/11, точка 53).

35 В случая от акта за преюдициално запитване личи, от една страна, че съгласно членове 216 и 218 от Гражданския процесуален закон националният съд е обвързан от исканията, направени от ищеца в исковата му молба, и от друга страна, че в хода на производството последният не може да изменя предмета на тази молба съгласно член 412, параграф 1 от същия закон.

36 Освен това съгласно член 400 от посочения закон ищецът няма право на нов иск, за да предяви права, които е можел, най-малкото при условията на евентуалност, да предяви в предходно производство. Всъщност поради силата на пресъдено нещо подобен иск би бил недопустим.

37 Поради това от посоченото следва, че в испанската процесуална система потребителят, който иска по съдебен ред само разваляне на договора за покупко-продажба на стока, бива окончателно лишен от възможността да упражни предвиденото в член 3, параграф 5 от Директива 1999/44 право на подходящо намаление на цената на стоката, ако сезираният със спора национален съд приеме, че всъщност несъответствието на тази стока с договора е незначително — освен в хипотезата, при която такова намаление е било поискано при условията на евентуалност.

38 В това отношение е важно да се отбележи обаче, че предвид развитието и особеностите на посочената процесуална система такава хипотеза трябва да се приеме за малко вероятна, тъй като има немалък риск съответният потребител да не направи при условията на евентуалност друго искане — с което освен това се търси по-слаба защита от тази, която се търси с главното искане — било поради особено строгото изискване за едновременно предявяване на двете искания, било защото потребителят не знае правата си или не осъзнава обема им (вж. по аналогия Решение по дело Aziz, посочено по-горе, точка 58).

39 При това положение се налага изводът, че подобен процесуален режим — доколкото не позволява на националния съд служебно да признае правото на потребителя на подходящо намаление на продажната цена на стоката, и то при положение че същият няма право нито да уточни първоначалната си претенция, нито да предяви за тази цел нов иск — може да накърни ефективността на защитата на потребителите, която законодателят на Съюза цели да установи.

40 Всъщност испанската система по същество изисква от потребителя да предвиди каква ще е правната квалификация на установеното несъответствие с договора, която в крайната сметка се определя от компетентния съд, а това прави чисто случайна и следователно неподходяща защитата, предоставена на потребителя с член 3, параграф 5 от Директива 1999/44. Това важи с още по-голяма сила в случаите, когато, както в главното производство, тази преценка се оказва особено сложна, поради което въпросната квалификация зависи най-вече от съдебното дирене, проведено от сезирания със спора съд.

41 Както отбелязва генералният адвокат в точка 31 от заключението си, при тези условия следва да се констатира, че разглежданата в главното производство испанска правна уредба не е съобразена с принципа на ефективност, доколкото прави прекомерно трудно, дори невъзможно в съдебните производства, образувани по искане на потребители в случаите на несъответствие на доставената стока с договора за покупко-продажба, да се приложи защитата, която Директива 1999/44 цели да осигури на потребителите.

42 При това положение запитващата юрисдикция следва да провери какви национални норми се прилагат към отнесения до нея спор и да използва всички свои правомощия, като вземе предвид цялото вътрешно право и като приложи признатите от последното методи за

тълкуване, за да гарантира пълната ефективност на член 3, параграф 5 от Директива 1999/44 и да реши спора съобразно целта на тази директива (вж. в този смисъл Решение от 24 януари 2012 г. по дело Dominguez, C-282/10, точка 27 и цитираната съдебна практика).

43 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че Директива 1999/44 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка като разглежданата в главното производство, съгласно която, когато потребителят, имащ право на подходящо намаление на определената с договора за покупко-продажба цена на стока, поиска по съдебен ред само разваляне на този договор, а разваляне не е възможно поради незначителността на несъответствието на тази стока с договора, на сезирания национален съд не е разрешено служебно да намали цената, и то въпреки че въпросният потребител няма право нито да уточни първоначалната си претенция, нито да предяви за тази цел нов иск.

По съдебните разноски

44 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка като разглежданата в главното производство, съгласно която, когато потребителят, имащ право на подходящо намаление на определената с договора за покупко-продажба цена на стока, поиска по съдебен ред само разваляне на този договор, а разваляне не е възможно поради незначителността на несъответствието на тази стока с договора, на сезирания национален съд не е разрешено служебно да намали цената, и то въпреки че въпросният потребител няма право нито да уточни първоначалната си претенция, нито да предяви за тази цел нов иск.

Подписи